

Bezruč?! – drsný sociální kabaret

■ Literáti Jan Balabán a Ivan Motýl jsou autory hry, kterou nyní uvádí Divadlo Petra Bezruče

Marie Reslová

/Od naší spolupracovnice/

Známí ostravští literáti Jan Balabán a Ivan Motýl se společně podívali na rozporuplnou osobnost a život slezského básníka v divadelním scénáři nazvaném *Bezruč?!*. Scénická kompozice plná drsných skečů, ironických glos a poezie měla v pátek premiéru v režii Martina Františáka v Divadle Petra Bezruče v Ostravě.

Čtyřicetiletý Vladimír Vašek (skutečné jméno P.B.) přijíždí do malebných hor lemujících město Frýdek jako poštovní asistent. Sotva se rozhlédne, potkává na

každém kroku nemilosrdnou smrt. Samé divné, kruté příběhy lidí, v nichž zlo ztělesňuje bohatá židovská elita nebo katolický farář. Ohromen silou, krutostí, ale i bizarní krásou zdejšího života a především půvabem kelnerky Maryčky (Sylvie Krupanská) objevuje v sobě poštovní asistent básníka Bezruče. A s ním i čistý patos sociálního vzdoru.

Obloustlý, nejistý, konformní úředník Vašek (Jan Vápeník) zapnutý v poštovní uniformě dvěma řadami zlatých knoflíků jako v krunýři, který ho chrání před světem, potkává na jevišti své alter ego – Bezruče (Lukáš Melník) se splhlý-

mi rukávy bez rukou a velkým nepokojným srdcem v hrudi. Mají to ti dva – plachý »ještěř, co lidí nemiluje«, protože se jich bojí, a jeho neklidný běs – spolu těžké.

Tady je Balabánův a Motýlův pohled na klasika asi nejosobnější a nejcennější. Kdo by měl lépe rozumět dvojdomosti básnické existence nebo paradoxům společenského ohlasu díla než Bezručovi literární kolegové. Velmi zajímavý (možná i jemně sebeironický) je jejich pohled na intimitu básníka a iniciační vztah k hostinské Marii Saganové (inspirovaný básní *Jen jedenkrát*). Dobový kontext Bezručovy tvorby vystihuje jedna

z nejzábavnějších scén inscenace, fiktivní výlet vzdělanců na Radhošť doprovázený extatickými kritickými soudy básníkovy díla pod sochou zlatého Radegasta.

Zatímco v první půli inscenace čelí Vašek sám sobě – Bezručovi, ve druhé stojí tváří v tvář své legendě. Zatímco národ vyzývá odvážného slezského barda, Vašek na brněnské poště cenzuruje dopisy z fronty (kouzelná ukázka tamní mentality) nebo píše banální verše pro turisty na Grúni. Je hluchý k německému protektorátu i vyvražďování židů, netečný ke zločinům komunistického režimu, který jej oslavuje. Tragický kabaret básníkovy dvojí identity je v poslední třetině už jen smutný, ani opakující se naléhání Bezručovo či Mariino neprobere Vaška z pohodlné banality pouhého přežívání, neprobuď znovu jeho srdce.

Literární scénář (k premiéře jej vydalo nakladatelství Větrné mlýny) ukazuje, že oba autoři suverénně vládnou současným divadelním jazykem. Jejich text neokázale vstřebal horu dokumentárního materiálu i básníkovy verše, je živý, provokující, nechává dost prostoru svéráznému jevištnímu humoru i scénické metafoře. Jen s jeho délkou měli inscenátoři zacházet ještě uvážlivěji.

Divadlo Petra Bezruče má konzistentní a cennou dramaturgii. Jeho neuhýbavé inscenační pokusy odvážně komunikují nejen s geniem loci města. Jakoby zdejšími tvůrcům vzdálenost od »centra« umožňovala větší odstup a jasnější pohled na nás všechny.

Jan Balabán, Ivan Motýl: *Bezruč?!* Divadlo Petra Bezruče, Ostrava, premiéra 8. 5.

FOTO: TOMÁŠ RUTA - DIVADLO PETRA BEZRUČE

POŠŤÁK BÁSNÍKEM. Obloustlý, nejistý, konformní úředník Vašek (Jan Vápeník) se teprve ve slezském Frýdku stává básníkem.

Hospodářské noviny, 11. 5. 2009, 9

Divadlo Petra Bezruče uvede hru Bezruč?!

Divadlo Petra Bezruče
připravilo v režii **Martina
Františáka** premiéru hry
Bezruč?!, která vznikla jako
původní text přímo pro
ostravský soubor.

OSTRAVA Autory nové hry Bezruč?!, která má podtitul syrový a dryáčnický kabaret ze života a doby básníka z největších, jsou prozaik Jan Balabán a básník a novinář Ivan Motýl. „Hra sice bohatě čerpá z reálných událostí života Vladimíra Vaška alias Petra Bezruče, ale rozhodně nebude věrně životopisnou hrou,“ uvedla dramaturgyně inscenace Marta Ljubková.

„Podivný osud muže, který prošel několika režimy a musel se dívat, jakým způsobem budou dějiny nakládat s jeho jedinou skutečně silnou sbírkou, nás inspiroval svou rozporuplností a působivostí,“ uvedla a doplnila, že hra nepředsta-

vuje psychologicky vystavěný chronologický příběh, ale je rozložená na situace a výjevy ze života autora Slezských písní. Balabánův a Motýlův text i inscenační pojetí by se také měly dotknout jakéhosi fundamentu Ostravy a ostraváctví. „Je to poezie uhelného prachu a popílku,“ uvedl režisér Martin Františák.

Dívatci se v dramatu setkají s několika Bezručovými básněmi, například známá poema Maryčka Magdonova se v inscenaci objeví jak v textové, tak i obrazové podobě. Postava Vladimíra Vaška se ve hře rozštěpí a do hry vstoupí i jeho alter ego Petr Bezruč, Vladimíra Vaška si zahraje Jan Vápeník a Petra Bezruče Lukáš Melník. Podle dramaturgyně se ale inscenátoři nesnažili, aby si byli oba pánové podobní.

Zásadní roli v inscenaci také hraje původní hudba v podání živé kapely Magdon. Scénu vytvořil Jan Štěpánek a kostýmy Zuzana Přidalková.

kul

LN 5. 2009

NAĎA SATKOVA

19.4.2009

Kabaret Bezruč?!

Dramaturgický plán inscenací na sezonu 2008/2009 v Divadle Petra Bezruče uzavřela premiéra původní hry Ivana Motýla a Jana Balabána nazvané Bezruč?! Na osobnost slezského barda Petra Bezruče nahlížela z perspektivy obecně lidské, historicky objektivní i legendárně romantizující. Hlediska se organicky slévala a formovala mozaiku inspirovanou básníkovým životem

i dílem.

Hra Bezruč?! byla ostravskému Divadlu Petra Bezruče, nesoucímu básníkovu jméno, ušita na míru. Historická fakta poetova života se v ní proplétala s přímými citacemi i volnými asociacemi čerpajícími z Bezručových veršů. Vladimír Vašek se na jevišti střetl se svým alter egem Petrem Bezručem, pod jehož jménem napsal básnickou sbírku, která ho proslavila. Následný zájem o jeho tvorbu, a ne o něj jako o člověka, možná způsobil zahořknutí a postupnou rezignaci na psaní, hledání lásky i zapojení do veřejného života.

Zdvojení titulní postavy poskytlo nevšední náhled na možnou schizofrenní rozdvojenost duše básníka, jemuž se život promítá do tvůrčí činnosti. Ukázková interakce mezi představitelem Vladimíra Vaška (Jan Vápeník) a jeho alter egem Petrem Bezručem (Lukáš Melník) kompenzovala přímočarost metaforického zobrazení Vaškova přízraku jako bezrukeho Bezruče. Postavy Vaška s Bezručem jako by se navzájem hlídaly a ani na chvíli ze sebe nespustily oči. Horlivou aktivitu Bezruče jako démonického pokušeitele a iniciátora tvorby trefně vyjadřovaly prudké agresivní pohyby a rychlé změny polohy těla.

Méně plasticky působily scény, v nichž se odvíjela linie Vaškova sblížení s kelnerkou Marií Saganovou (Sylvie Krupanská). Prodlužované pauzy mezi větami často neměly opodstatnění a kvůli nim se vytrácelo dramatické napětí. Několik obrazů, v nichž tato dvojice postav vystupovala, jako by se slilo v jeden, jelikož chybělo výraznější odstínění jednotlivých situací. V těchto momentech režisér Martin Františák nevhodně upřednostnil slova před hravou divadelností, která dominovala ostatním částem inscenace.

V divadelně přitažlivou se proměnila dříve literární postava Maryčky Magdonové. Postava z básně, která se dostala do čítanek. Postava s předem danou charakteristikou, která se přece nemůže změnit. Přesto se Maryčka

v podání Terezy Vilišové stala životnou figurou – neměla předem nalinkovaný tragický osud, ale teprve se začínala shýbat pod přetěžkými koly osudu. Opakovaný a zpomalovaný Maryččin skok do řeky za znění básně Maryčka Magdonova linoucí se z reproduktoru předznamenával její tragický konec. Tato notoricky známá čítanková četba se stala také konzistentní součástí dialogů. Díky tomu, že verše postupně recitovalo několik postav, nepůsobily pateticky či vyčpěle, ale jako upřímné výkřiky souzřeného lidu.

Nejzdařilejší složkou inscenace byla dozajista hudba. Čas nutný k přestavbám zpestrovala živá kapela písněmi, jež čerpaly z Bezručových veršů. Dryáčnické (v dobrém slova smyslu) podání rázných písní a jejich gradující rytmický doprovod účelně korespondovaly se zobrazením krušného živobytí. Úsečný zpěv připomínal strohou hornickou mluvu a provolávání sloganů stávkujících davů. Strojový rytmus evokoval nekonečné údery náradí v dolech. Závěrečná píseň v podání skupiny Magdon a Terezy Vilišové v roli Maryčky, dovršila funkci hudby jako odrazu mentality i zvuků tvrdého kraje trýzněného sociální nerovností a národnostním útlakem, o němž Bezruč psal.

Scénická kompozice složená z více či méně navazujících obrazů obsahovala výstupy různé kvality. Některé z nich se pohybovaly na hranici málo uvěřitelného kýče („obživlá“ socha zlatého Radegasta, horník louskající v šachtě Bezručovy verše), jiné se podařilo nezvykle pointovat (Vaškova služba na poště rytmičovaná ťukáním psacích strojů).

Přítomnost mnoha nepodstatných postav a celková nesourodost však inscenaci neuškodily. Toto víření rozmanitých figur kolem ústředního dua totiž připomínalo filmový postup, při němž hlavní postava nečinně přihlíží rychle se měnícímu okolnímu prostředí. Podobně jako kolem Vaška propluly dějiny dvou světových válek, několik režimů i láska. Produkce připomínající kabaret by si bez obav mohla dovolit razantnější ironické šlehy a provokativnější metafory. Z dramaturgického hlediska je však Bezruč?! u Bezručů důkazem, že i nová česká hra může souznít se svéráznou poetikou ostravského divadla.

Divadlo Petra Bezruče

Jan Balabán, Ivan Motýl: Bezruč?!

Režie: Martin Františák

Dramaturgie: Marta Ljubková

Scéna: Jan Štěpánek

Kostýmy: Zuzana Přidalová

Hudba: Kapela Magdon

Hrají: Jan Vápeník, Lukáš Melník, Sylvie

Krupanská, Tereza Vilišová, Zdena
Przebindová, Norbert Lichý, Jan Vlas a další
Premiéra: 8. května 2009 (psáno z reprízy 17. června 2009)

Hra ukáže Bezručě ve více rolích

Ostrava (mao) - Antisemita, zbabělec, nebo národní hrdina? I v tak rozličných polohách lze vnímat osudy básníka Petra Bezručě. Od pátku se o tom mohou přesvědčit diváci nové autorské inscenace – kabaretu Bezruč?! ostravského Divadla Petra Bezručě. Právě zde vznikla nová hra pera spisovatele Jana Balabána a publicisty Ivana Motýla.

„Hra čerpá z reálných událostí, ale nedělá si nároky na úplnost ani na historickou věrnost,“ říká dramaturgyně Marta Ljubková. Jako tvůrčí tandem postupují Balabán a Motýl provokativně: titulní figura se ob-

jevuje ve dvojím vydání. Tím prvním bude civilní, nevrlý poštovní úředník Vladimír Vašek, což bylo skutečné básníkově jméno (ztvárnil jej Jan Vápeník), tím druhým básnické alter ego v bizarní podobě „opilého gajdoše“, bezrukého Petra Bezručě (Lukáš Melník).

Objeví se i Maryčka

Text začíná u básníkových prvních lásek na Frýdecku, dotkne se i nelichotivých peripetií během druhé světové války, kdy Bezruč složil antisemitské verše, i období po válce,

kdy se „slezský bard“ stal modlou komunistů. Kabaret v režii Martina Františáka využije písně, které složil Nikos Engonidis a jež zazní v podání kapely Magdon.

Dojde na proslulé verše a v textové i obrazové formě se objeví i Maryčka Magdonova. „Volně propojené motivy svírá především téma neaplňené lásky a také téma rozdvojené osobnosti,“ doplňuje Ljubková a režisér Františák dodává: „Předloha i zpracování otevírá věci, které se dotýkají jakéhosi fundamentu Ostravy a ostraváctví. Je to taková poezie uhelného prachu a popílku.“

MF dnes 4.5.2009, s. 1/8

OstravaBlog

- [Redakce a kontakt](#)
- [Inzerujte u nás](#)

Petr Bezruč ve svém divadle vyloží podstatu Ostravy a ostraváctví

Divadlo Petra Bezruče uvede hru **Bezruč?!** autorů Jana Balabána a Ivana Motýla

7. 5. 2009, 17:29 | [Kultura](#) > [Divadlo](#) | Dimitrios Vlasakudis, foto Tomáš Ruta

[Jan Vápeník jako Vladimír Vašek v inscenaci Bezruč?!](#)

Nejočekávanější událost této divadelní sezóny v Ostravě je za dveřmi. Jan Balabán společně s Ivanem Motýlem napsali hru ze života Petra Bezruče, kterou v zítřejší premiéře uvede „jeho“ divadlo. Kabaret nazvaný jako „**Bezruč?!**“ otevře na pozadí doby Petra Bezruče téma nacionalismu a patriotství. Dojde i na živou hudbu a jevištní ztvárnění Bezručových veršů.

Nápad udělat hru o Petru Bezručovi vznikl v únoru loňského roku. Umělecký šéf Divadla Petra Bezruče **Martin Františák** pro zpracování scénáře oslovil ostravského prozaika **Jana Balabána**. Ten k spolupráci přizval básníka a novináře **Ivana Motýla**. „*Pro současnou českou dramaturgii je typické, že všichni zásadní čeští prozaici se pustili do psaní dramatu. Jsme rádi, že text o Bezručovi pro nás napsal právě Jan Balabán,*“ uvedla dramaturgyně inscenace Bezruč?! Marta Ljubková.

Zpracování inscenace otevře téma podstaty Ostravy a ostraváctví. „*Je to poezie popílku a uhlí. Inscenace se dotýká i patriotství a něčeho, co má většina Ostraváků v krvi,*“ přiblížil Martin Františák, umělecký šéf Divadla Petra Bezruče a současně režisér inscenace. Jako zlatá nit' by se inscenací měla vinout láska Petra Bezruče k ženě, vyjádřená Bezručovým výrokem „já lidi nemiluju“. „*Velký přínos, který Jan Balabán do textu ukotvil, je téma strachu muže k ženě a neumění milovat. Postava Bezruče toto ztělesňuje,*“ popsal Martin Františák.

Tvůrčí tým inscenaci žánrově vymezuje jako kabaret. „*Není to psychologicky a chronologicky vystavěný příběh. Půjdeme Bezručovým životem po jednotlivých výsecích,*“ nastínila dramaturgyně inscenace Marta Ljubková. Důležitou složkou inscenace bude živá hudba kapely „Magdon“, složené z techniků divadla.

Inscenace čerpá z reálných událostí života Petra Bezruče a jednotlivé situace jsou historicky ukotveny. „*Díky Ivanovi Motýlovi máme vše historicky podloženo, takže nevaríme z vody. Máme například ověřené historiky, jak Petr Bezruč popíjel v Beskydách s Hugo Haasem,*“ řekl režisér Martin Františák. „*Neděláme si ale nároky na úplnost a historickou přesnost,*“ dodal Františák. Bezruč?! je tedy v jistém smyslu

historickou hrou, ale není to její charakteristika a vymezení.

Inscenace by se také měla vrátit k Bezručovi jako básníkovi. „*Iméno Petra Bezruče dnes vnímáme vyprázdněně. Je po něm pojmenováno například 50 ulic nebo bytová družstva, ale od čtení jeho veršů se vzdalujeme,*“ vysvětlila dramaturgyně Marta Ljubková. V inscenaci zazní několik Bezručových básní včetně nové interpretace Maryčky Magdonovy. „*Nesnažíme se Bezruče rehabilitovat, ale snažíme se ukázat, že je to poezie, kterou má smysl číst,*“ doplnila Ljubková. Podle režiséra Martina Františáka se dá Bezručova poezie vnímat jako výkřik své doby, který má paralelu s dneškem.

V inscenaci si zahraje téměř celý soubor divadla. Lásku Petra Bezruče Marii ztvární Sylvie Krupanská. Jako Vladimír Vašek se představí Jan Vápeník. Postavu Petra Bezruče, Vaškova literárního alter ega, bude hrát Lukáš Melník.

O inscenaci je už před premiérou velký zájem. Na premiéru je vyprodáno, na květnové reprízy je volno jen na polštářek.

Jan Balabán, Ivan Motýl: Bezruč?! – Divadlo Petra Bezruče, premiéra v pátek 8. května 2009 v 19.00

Poezie

Knihy a literatura za skvělé ceny. Obrovský výběr, pohodlný nákup
Aukro.cz

Program divadel

Kompletní program Divadla ABC a Rokoko. Rezervace vstupenek.
www.mestskadivadlaprazska.cz

CK Fischer - last minute

Nabídka last minute na květen, červen. Ušetřete při koupi on-line!
www.fischer.cz

Vše o kultuře

Mějte přehled o aktuálním kulturním dění. Buďte v obraze s Aktuálně.cz!
Aktualne.Centrum.cz

Reklamy Google

Aktuality

- **O víkendu v Ostravě začíná mistrovství světa ve sledge hokeji**
7. 5., 16:15
- **Vzácná panda červená je opět v Ostravě**
7. 5., 8:19
- **Elektro-akustičtí Dope Aviators dnes zahrají ve Fabricu**
6. 5., 16:33
- **Charita zve na vernisáž obrazů Bohuslava Stacha**
5. 5., 15:52
- **Strojírenské Vítkovice a jejich Rothschildův zámeček včera navštívilo více než 26 000 lidí**
2. 5., 15:47
- **Další hvězdy Colours: Stereo MCs a frontman Yes**
29. 4., 10:57

[Další aktuality](#)

Počasí v Ostravě